

INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍM K SOUNÁLEŽITOSTI PODLE LORETÁNSKÉHO MODELU

ROZHOVOR SE SR. M. CYRIL MOONEY, ČLENKOU KONGREGACE ANGLICKÝCH PANEN¹

SR. M. CYRIL POCHÁZÍ Z IRSKA, ALE OD MLÁDÍ PŮSOBÍ V INDII. BYLA HLAVNÍ LEKTORKOU PĚTIDENNÍHO KURZU O HODNOTOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ, KTERÝ SE USKUTEČNIL V KVĚTNU TOHOTO ROKU V PRAZE. JEJÍ PŘÍSTUP A OBSAH KURZU ZAUJAL PĚDEŠÁT PŘÍTOMNÝCH PEDAGOGŮ A PRACOVNÍKŮ RŮZNÝCH STÁTNÍCH I NESTÁTNÍCH VZDĚLÁVACÍCH ORGANIZACÍ NATOLIK, ŽE NÁS INSPIROVAL K TOMUTO ROZHOVORU.² ROZHOVOR BYL POŘÍZEN S OHLEDEM NA KŘESŤANSKÉ UČITELE A KATECHETY, KTEŘÍ PRACUJÍ SE SKUPINAMI DĚTÍ, MEZI NIMIŽ JSOU VELKÉ ROZDÍLY. CÍLEM JE VZBUDIT ZÁJEM O MODEL INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, KTERÝ NENÍ VYSTAVĚN NA PRÁCI OSOBNÍCH ASISTENTŮ U DĚTÍ SE ZVLÁŠTNÍMI POTŘEBAMI, ALE NA VEDENÍ CELÉ SKUPINY DĚTÍ K SOUNÁLEŽITOSTI A VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI, KTERÁ UMOŽŇUJE ZAČLENĚNÍ KAŽDÉHO DÍTĚTE.

Žijete posláním řádové sestry a také posláním učitelky. Jak se obě tato povolání ve Vašem životě doplňují?

Ve skutečnosti jsou jedním. Jako učitelka a jako řádová sestra cítím, že mým povoláním, které jsem pocítila, když mi bylo 13 let, bylo jít a učit všechny národy. Proto se moje povolání učitelky zcela doplňuje s mým posláním sestry. Jako učitelku jste mě požádali o rozhovor, ale také bych mohla klidně přijít, sednout si a nemluvit. Jako sestra jsem povolána, abych všechny lidi učila o Ježíši, o Bohu; jsem povolána k tomu, abych šířila jeho zprávu o tom, že bezpodmínečně miluje svět a že má rád všechny bez ohledu na to, zda jsme dobří nebo špatní. Všechny nás Bůh miluje, a to je moje poselství pro svět.

Představila jste nám koncept inkluzivního vzdělávání, tzn. respektovat hodnoty a vzdělávat děti ve společenství (v bratrství), které nezahrnuje soutěžení. Jak je tento koncept rozšířený ve školách Vaší kongregace? Je tento koncept přijímán i v jiných školách a jaké jsou jejich důvody pro přijetí tohoto konceptu?

Je plně přijímán ve všech našich loretánských školách, jak je zakotveno v našem dokumentu o vzdělávání a výchově v indických školách Institutu blahoslavené Panny Marie. Zde je velice jasně napsáno, že veškeré soutěžení je viděno jako nevhodné, abychom lidi a děti nestavěli proti sobě. Spolupráce je naší nejsilnější hodnotou. Žádné naše školy proto nejsou postaveny na principu soutěživosti, ale na hodnotách společenství. Děti jsou vedeny k tomu, aby využily svůj potenciál na maximum a aby si nedělaly starosti s tím, jaké je jejich pořadí v porovnání s ostatními. To je loretánský princip. A my ho široce využíváme i v Indii. Tento princip si osvojily i další školy. Dnes již na mnoha místech není soutěživost považována za dobrou věc. Mám na mysli soutěž v akademické oblasti, tedy ve výuce. Dokonce i nyní, když máme soutěže mezi školami, jako jsou debaty, kreslení nebo nějaké volnočasové neakademické soutěže, obecně se dodržuje, aby každé jednotlivé dítě dostalo osvědčení o účasti.

Jaká byla Vaše vlastní cesta ke konceptu inkluzivního vzdělávání?

Už od začátku jsem viděla, že jsme v Indii organizovali anglické školy pro bohaté děti s malým počtem katolických dětí, které jsme přijali, protože byli katolíci. A protože jsme převážně nekřesťanská země, nebyl počet katolíků tak vysoký. Mohla jsem velmi jasně vidět, že náš systém byl docela exkluzivní. A trápilo mě to, protože existuje tolik dětí jiných vyznání, které nemají vůbec žádnou šanci na kvalitní vzdělávání. Ale jsme tady my, křesťané, a učíme, nebo měli bychom spíš svým životem podávat svědectví o tom, že milujeme své bližní jako samy sebe. Pokud ale ve skutečnosti odepřete dětem přístup do vaší školy a odepřete jim tak příležitost k dobrému vzdělání, které dáváte dětem, které si mohou dovolit za něj zaplatit, tak potom se podle mého názoru nechováte jako křesťané. Být křesťanem znamená, že skutečně milujete ostatní a děláte pro druhé, co byste chtěli, aby dělali oni pro Vás. A to jsem nenacházela, takže jsem se rozhodla jít cestou inkluzivního vzdělávání.

foto: David Bruner

Jaké propojení vidíte mezi konceptem inkluzivního vzdělávání a náboženskou výchovou?

Vidím celou řadu propojení. Naše děti učíme milovat svého bližního jako sama sebe. A kdybychom pak ve školách stavěly děti proti sobě, aby získaly jednu známku navíc, pak musíme říci, že taková soutěživost je absolutně nekřesťanská – je protikřesťanská. V tom je ono propojení: inkluzivní vzdělávání odpovídá smyslu křesťanství. Pokud jste křesťan, tak byste měl zastávat inkluzivní vzdělávání. Jinak jen učíte děti v hezké škole, ale ony se nenaučí, jak se starat o druhé.

Ve kterých zemích kurzy o inkluzivním vzdělávání pořádáte? Jakou máte zpětnou vazbu od účastníků?

Učila jsem v Irsku, v Jižní Africe, v Zimbabwe, v Keni, na Mauriciu, v Austrálii, samozřejmě v Indii, v Bangladéši, v USA,

v Torontu, také v Tokiu a Okinawě. A všude po Indii, v mnoha, mnoha školách v Indii.

Všem, kteří se kurzů zúčastnili, se to moc líbilo a všichni se snaží to ve svých školách co nejvíc uvádět do života. Ne všichni jsou řediteli, takže nemají možnost prosadit vše, ale určitě existuje hnutí proti soutěžení, směrem k sounáležitosti a společenství.

Dám jeden příklad: v jižní Indii jsem byla ve škole, do které chodí společně děti ze sirotčince i bohatí místní denní žáci. Všichni sirotci při zkouškách propadali. Představila jsem kompletní koncept soutěžení sama se sebou a společné práce ve skupině. To bylo v červnu. A v září mi přišel dopis od pana ředitele, ve kterém psal, že zapojili sirotky i bohaté děti do skupin a nyní na konci jejich zkoušek v září všichni sirotci zkoušky udělali. Takže to je podle mého názoru dobrý důkaz.

Co je v těchto zemích ve vzdělávání dětí stejné?

Vidím to i zde v České republice: stejné potřeby – jsou tu znevýhodněné děti, zejména romské, a předpokládám, že i další. A potom tu máte speciální, tzv. zvláštní školy, kde jsou děti odloučeny, protože je nepovažují za schopné pokročilých intelektuálních činností a spíše pracují rukama. Slyšela jsem, že je to tak. Ale taky chci zdůraznit, že někdy jsou děti, které pracují rukama, daleko inteligentnější než ty, které se učí ve škole, protože pokud se věnujete pouze intelektuální činnosti, používáte pouze svůj mozek, ale pokud stavíte stůl nebo dům, musíte zapojit mozek i ruce. Ale každý vidí jen to, že pracujete rukama, a ne to, že váš mozek musí být velice aktivní a využitý pro tuto praktickou činnost. To je jedna věc. A druhá: byla bych mnohem radši, kdyby měly všechny děti ve škole stejné šance a později by do zvláštních škol mohly nastoupit ve věku 15 nebo 16 let

a mohly se připravovat na vstup to aktivního světa práce. Potom by byla zvláštní škola užitečná, protože by děti měly jasno v tom, zda se chtějí věnovat praktickému nebo intelektuálnímu zaměření, a byla by to jejich svobodná volba.

Velmi Vám děkuji.

Nemáte zač, bylo mi potěšením.

**Připravila Marie Zimmermannová,
překlad Helena Nerudová**

Poznámky:

- 1 Výrazem „Anglické panny“ jsou označovány sestry nejstarší ženské řeholní kongregace, již založila Angličanka Mary Ward na počátku 17. stol. pro výchovu a vzdělávání dívek, kterou vnímala jako naléhavou potřebu své doby. V roce 1842 sestry založily první školu v Indii. Dnes zde provozují 19 škol a dvě koleje pro dvacet tisíc dívek. Od konce 80. let minulého století se školy otevřely i těm nejchudším dívkám ze slumů a ulic velkých měst. Mají přibližně polovinu platících a polovinu nejchudších žáků.
- 2 Více o kurzu a pořadatelské organizaci viz na <http://sit-beside-me.org>. Sr. M. Cyril Mooney byla ředitelkou jedné z loretánských škol v Kalkatě. V současné době je v penzi a zároveň působí jako odborná poradkyně západobengálské vlády v oblasti školství.

Uprostřed chudoby v ulicích indické Kalkaty působí žena, která zde vytváří prostor pro zázračné stětnutí a aktivaci potenciálu, kde bohatí, chudí, opuštění, hinduisté, muslimové, křesťané a děti všech proudů spojují svoji sílu, aktivně přetvářejí svoji společnost a vytvářejí budoucnost podle svého.

Přístup sestry Cyril Mooney je založený na inkluzivním vzdělávání, kde je každé dítě vítáno a přijímáno ostatními studenty, učiteli a dalšími za rovnocenných podmínek, bez ohledu na své schopnosti či původ (sociální, ekonomický, rasový, individuální). Zabývá se problémy pramenícími ze vzdělávacích přístupů založených na soutěži, které dnes znepokojují mnohé učitele a rodiče v souvislosti se vzděláváním dětí v takto polarizované atmosféře. Bariéry a předsudky, které se děti ve škole učí, s nimi často zůstávají do dospělosti a silně ovlivňují tvorbu naší současné i budoucí společnosti. Sestra Cyril vytvořila jedinečnou vzdělávací metodu, díky níž změnila životy tisíců dětí a dala jim sílu a důvěru měnit svět kolem sebe.

Převzato ze stránek <http://sit-beside-me.org>

FILOZOFIE LORETÁNSKÝCH ŠKOL V INDII

V našem institutu jsme povolány, abychom podporovaly Boží slávu a láskyplně rozeznávaly Boží vůli pro nás v rostoucí svobodě, upřímnosti a spravedlnosti.

Věříme, že každá lidská bytost je uschopněna k tomu, aby rozvíjela svůj nejlepší potenciál tím, že veřejně dosvědčuje Boží slávu.

Toto uschopnění vidíme jako osobitý rys všeho našeho vzdělávacího úsilí a jsme přesvědčeny, že je nejlépe přítomno ve škole, která je dynamickou entitou zahrnující neustálé rozlišování potřeb naší doby a dostatečnou flexibilitu pro změny v uspořádání našich struktur a aktivit tak, aby jim odpovídaly.

Poznáváme, že to vyžaduje atmosféru, v níž jsou zakoušeny a všemi prožívány hodnoty jako láska, svoboda, srdečnost a spravedlnost a kde je základním prvkem úsilí o výtečnost každého jedince.

Přijímáme, že to vše vyžaduje uvědomění od všech zaměstnanců na všech úrovních. Aby tento proces nebyl přerušen, je třeba pro něj získat zaměstnance, studenty i rodiče a všechny k němu motivovat.

Poznáváme a velmi silně potvrzujeme, že v Indii se stává důvěryhodnou zvláštní síla institutu, protože naše školy jsou centry, kde je přednostní láska k chudým uskutečňována jak na úrovni struktur, tak přístupů.

Péčí o ty neutlačovanější z Jeho lidu a umožňováním, aby získali důstojné místo mezi ostatními, se naše školy stávají místy, kde je zjevována opravdová Boží sláva.

*Přeloženo z dokumentu Loreto Education, Vision : Philosophy : Policy. An Inspirational Booklet. Přípraven účastníky „Loreto Education Meeting“, který se konal v lednu roku 1991 v Dhyan Ashramu.
Překlad Marie Zimmermannová.*

Praktické, dříve zvláštní školy budou zachráněny. Ministr Marcel Chládek plní, co slíbil, když na počátku školního roku prosadil ve vládě změnu školského zákona. Podle nového paragrafu bude znovu možné do praktických škol posílat děti, které mají dost intelektuálních schopností, aby absolvovaly základní školu, které ale vyrostly v zaostalém sociálním prostředí. Jen málo politických rozhodnutí jde tak snadno označit za špatná.

Paragraf kritizují akademici i představitelé vzdělávacích společností, které se snaží o integraci dětí z vyloučených sociálních skupin a především Romů. Je to podle nich návrat k segregaci, kterou Česko začalo odbourávat před třemi lety pod tlakem Evropské unie.

Jádro špatného rozhodnutí se přesto skrývá na hlubší rovině. České školství má sklon děti třídit podle jejich schopností do různých náročných školních tříd. Značné části z nich brání dosáhnout na vzdělání, protože jim v určitém okamžiku zabrání, aby využili určité části nabídky...

Úvod k článku Petra Holuba, uveřejněný na serveru <http://echo24.cz> dne 8. září 2014 pod názvem „Zaostalé děti do praktických škol, navrhuje Chládek“.